

Сидоренко С. Г.
*здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти доктор філософії (PhD),
Державна навчально-наукова установа
«Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна*

DOI: [HTTPS://DOI.ORG/10.36059/978-966-397-415-6-27](https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-27)

ПОСТАНОВКА НА ОБЛІК ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК НЕМАТЕРІАЛЬНОГО АКТИВУ

Воєнний стан, введений в Україні у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації, поставив для економіки України нові глобальні виклики, які пов'язані з обліком і оподаткуванням. Зазнають необхідних змін норми, що регулюють бухгалтерський облік [1] та окремі елементи податкової системи.

Постановка на бухгалтерський облік об'єктів права інтелектуальної власності (далі – об'єкти права ІВ) як нематеріальних активів є важливою процедурою, яка дозволяє підприємствам формувати точну фінансову звітність та забезпечувати відповідний захист своїх прав. Ця процедура складається з кількох аспектів, які, в свою чергу, відображають їх комплексний характер та взаємодію. До основних аспектів постановки на бухгалтерський облік об'єктів ІВ слід віднести:

1) класифікацію об'єктів права ІВ як нематеріальних активів – включає ідентифікацію об'єктів права ІВ, що полягає у визначенні та відокремленні від інших активів юридичної особи; контроль над об'єктом права ІВ – передбачає можливість отримувати економічні вигоди від використання; оцінку вартості об'єкта ІВ;

2) визначення вартості об'єктів права ІВ, яка може визначатись кількома способами: первісна вартість та справедлива вартість. Первісна вартість є вартістю придбання або витрати на створення об'єкта права ІВ (витрати на дослідження і розробку, реєстраційні збори тощо). Справедлива вартість – вартість, за яку об'єкт права ІВ може бути обміняний між зацікавленими сторонами за наявності умов ринкової конкуренції;

3) документальне оформлення постановки на облік об'єктів права ІВ – передбачає наявність окремих документів, зокрема: договір про придбання або створення об'єктів ІВ; патент або свідоцтво про реєстрацію для об'єктів права ІВ, що такій підлягають; акт приймання-передачі або інший документ, що підтверджує право власності; документ, що містить розрахунок первісної вартості об'єкта права ІВ.

Після визначення вартості та отримання необхідних документів об'єкт права ІВ потребує відображення в бухгалтерському обліку юридичної особи. Він зазвичай враховується на рахунок 12 «Нематеріальні активи», який призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух нематеріальних активів [2], у відповідності з національними або міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

Основні записи, які здійснюються для постановки на бухгалтерський облік об'єктів права ІВ:

– Дебет рахунку 12 «Нематеріальні активи» – на суму вартості об'єкта права ІВ;

– Кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» або інші рахунки, що відображають джерела фінансування придбання об'єкта права ІВ.

Відповідно до Листа Міністерства фінансів України від 12.08.2005 № 31-04200-10-5/17045 типові форми первинного обліку об'єктів права ІВ у складі нематеріальних активів та порядок їх застосування затверджені наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732 [3; 4]. Окремо слід брати до уваги і зміст Листа Державного казначейства України 25.08.2005 N 07-04/1654-6902 стосовно постановки на бухгалтерський облік об'єктів права інтелектуальної власності як нематеріальних активів та проведення їх інвентаризації [5].

Окремими аспектами постановки на бухгалтерський облік об'єктів права ІВ є:

1) амортизація об'єктів права ІВ – об'єкти права ІВ, які поставлені на бухгалтерський облік, підлягають амортизації. Амортизація розподіляє вартість об'єкта права ІВ на період його корисного використання, що здійснюється на основі законодавства, умов ліцензійних договорів або інших релевантних факторів;

2) оцінка знецінення та припинення визнання об'єкта права ІВ – в разі, якщо об'єкт права ІВ втрачає свою вартість або перестає приносити економічні вигоди, підприємство повинно оцінити його знецінення. Припинення визнання об'єкта права ІВ як активу

здійснюється, коли об'єкт більше не відповідає критеріям визнання нематеріального активу або був відчужений (проданий);

3) достовірність відображення об'єкта права ІВ у фінансовій звітності.

Підсумовуючи наведене, доцільно зауважити, що дотримання вищезазначених процедур, правил і принципів допомагає забезпечити точність і прозорість фінансової звітності підприємства, а також сприяє захисту його права на інтелектуальну власність.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/996-14#Text> (дата звернення: 05.09.2024).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#n68> (дата звернення: 05.09.2024).

3. Щодо врегулювання питання постановки на бухгалтерський облік об'єктів права інтелектуальної власності як нематеріальних активів та їх інвентаризації: Лист Міністерства фінансів України від 12.08.2005 № 31-04200-10-5/17045. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7045201-05#Text> (дата звернення: 05.09.2024).

4. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1580-04#Text> (дата звернення: 05.09.2024).

5. Про постановку на бухгалтерський облік об'єктів права інтелектуальної власності як нематеріальних активів та проведення їх інвентаризації: Лист Державного казначейства України 25.08.2005 № 07-04/1654-6902. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6902506-05#Text> (дата звернення: 05.09.2024).